

Správa z konferencie „Národnostná politika v Československu v šesťdesiatych rokoch 20. storočia“, Košice, 11. september 2013

Barbara Kacerová, kacerova.barbara@gmail.com

Dňa 11. septembra 2013 sa v Historickej aule Rektorátu Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach uskutočnila medzinárodná vedecká konferencia s názvom *Národnostná politika v Československu v šesťdesiatych rokoch 20. storočia*. Organizátormi podujatia boli Spoločenskovedný ústav Slovenskej akadémie vied v Košiciach, Právnická fakulta Karlovej univerzity v Prahe a Katedra histórie Filozofickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Konferencia bola súčasťou projektu *Národnostné menšiny v Československu po roku 1945 (právne a historické súvislosti)* č. SK-CZ-0032-11 podporovaného Agentúrou na podporu výskumu a vývoja. Hlavným cieľom konferencie bolo analyzovať postavenie menšín v Československu v šesťdesiatych rokoch 20. storočia. Toto obdobie má v dejinách Československa špecifické postavenie. Prinieslo nový pohľad na riešenie menšinovej problematiky, na jej historické a právne súvislosti. V mene organizátorov konferenciu otvoril a prítomných privítal koordinátor projektu prof. PaedDr. Štefan Šutaj, DrSc.

Konferencia bola rozdelená do dvoch blokov, pričom po každom príspevku bol vytvorený priestor na diskusiu. S prvým referátom s názvom *Ústavní a státní systém ČSSR a práva menšín* vystúpil JUDr. PhDr. René Petráš, PhD., koordinátor projektu z Právnickej fakulty Karlovej univerzity v Prahe. Príspevok pripravil prof. JUDr. Jan Kuklík, DrSc., jeden z riešiteľov projektu, ktorý sa na konferencii nemohol zúčastniť. Charakterizoval v ňom osobitosti vzťahu komunistického režimu k menšinám v šesťdesiatych rokoch, ktoré vyústili do národnostnej politiky. Táto politika mala oproti predchádzajúcemu obdobiu umiernenejšiu podobu negovala niektoré protimenšinové opatrenia povojnového režimu. V súvislosti s kontextom doby spomenul aj experimentovanie s právom v šesťdesiatych rokoch, výsledkom ktorého bolo napr. prijatie Občianskeho zákonníka. Následne René Petráš vystúpil s príspevkom s názvom *Ústavní zákon č. 144/1968 Sb. o postavení národností jako mezník právního řešení postavení menšín*. Tento zákon predstavoval jednu z noriem, ktoré vznikli v súvislosti so zmenou štátoprávneho usporiadania republiky a zavedenia federatívneho zriadenia. Spomenul aj fungovanie komisie na čele s Gustávom Husákom, ktorá pripravila zákon o federácii, a subkomisie podieľajúcej sa na príprave zákona o postavení menšín. V referáte s názvom *Maďarská menšina na Slovensku - snahy o štátoprávne zakotvenie menšinovej problematiky* Štefan Šutaj stručne priblížil spôsoby realizácie národnostnej politiky komunistickým režimom v päťdesiatych a začiatkom šesťdesiatych rokov. Následne sa autor venoval činnosti komisií pre prípravu zákona o postavení národností, pričom osobitnú pozornosť venoval konferencii v Hrušove, kde sa uskutočnilo stretnutie k príprave tohto zákona. V ďalšej časti venoval pozornosť činnosti štátnych a straníckych komisií, ktoré mali pripraviť vykonávacie predpisy k prijatému zákonu o postavení národností po roku 1968. Doc. László Szarka, CSc. z Historického ústavu Maďarskej akadémie vied v referáte s názvom *Návrhy a pozície Csemadoku počas prípravy národnostného zákona v roku 1968* prítomným ozrejmil pozíciu Csemadoku pred rokom 1968, pričom analyzoval situáciu v kultúrnom spolku. Na príklade pripravovaných dokumentov osvetlil súvislosti návrhov predkladaných predstaviteľmi tohto zväzu na zabezpečenie práv maďarskej menšiny, vrátane návrhov na štátoprávne zakotvenie postavenia menšín ako rovnocenných subjektov. Prvý panel príspevkov uzavrela doc. PhDr. Soňa Gabzdilová, CSc. zo Spoločenskovedného ústavu SAV s referátom *Maďari a Nemci na Slovensku na prelome päťdesiatych a šesťdesiatych rokov 20. storočia*. V príspevku predstavila všeobecné rámce fungovania národnostných menšín v tomto období, pričom priblížila záležitosti administratívneho členenia Slovenska a činnosť inštitúcií školstva a kultúry. Venovala sa aj problémom národnostného vývoja, ktoré sa komunistický režim snažil v rámci svojich možností a ideologických rámcov riešiť.

V úvode druhého bloku vystúpila PhDr. Anna Jurová, CSc. zo Spoločenskovedného ústavu SAV s príspevkom *Násilná asimilácia Rómov v šesťdesiatych rokoch 20. storočia*. Venovala sa v ňom predovšetkým snahe komunistického režimu o začlenenie Rómov do spoločnosti a zároveň upozornila na spôsob asimilačnej politiky, ktorá nepovažovala Rómov za národnostnú menšinu. V nasledujúcom príspevku prof. PhDr. Nina Pavelčíková, CSc. z Filozofickej fakulty Ostravskej univerzity v Ostrave s názvom *Dúsledky zásahů komunistického režimu do vývoje romských skupin v ČSSR (1958 - 1973)*. Vo svojom príspevku zosumarizovala z iného uhla následky komunistických represii, predovšetkým priblížila každodenný život Rómov v uvedenom období. Druhý blok konferencie uzavrel PaedDr. Marián Gajdoš CSc. zo Spoločenskovedného ústavu SAV s príspevkom *Rusíni a Ukrajinci v šesťdesiatych rokoch 20. storočia*. Prítomným priblížil postavenie Rusínov a Ukrajincov v sledovanom období a o. i. nastolil otázku vytvárania stereotypov vo vedomí majority voči celému etniku na základe jednoduchých zovšeobecnení.

Okrem dobrej úrovne referátov je potrebné oceniť predovšetkým živú diskusiu, ktorá nasledovala po každom referáte. Po skončení konferencie nasledovalo pracovné stretnutie riešiteľov projektu *Národnostné menšiny v Československu po roku 1945 (právne a historické súvislosti)*. Na stretnutí bola prediskutovaná príprava kolektívnej monografie, ktorá bude jedným z výstupov riešenia projektu a príprava zverejnenia prednášok z konferencie, ktoré budú dopracované autormi do podoby vedeckých štúdií.

Možno skonštatovať, že medzinárodná konferencia *Národnostná politika v Československu v šesťdesiatych rokoch 20. storočia* splnila svoj účel a prispela k prehĺbeniu poznania o zložitej otázke riešenia menšinovej problematiky, historických a štátoprávných aspektov národnostnej problematiky v tomto období.